

stál dvojitý vagon takového dříví 7200 Kč. — Kdyby však byl žalovaný, chtěje svému závazku ze smlouvy dostáti, a žalobci dříví dodati, musil — nemaje je po ruce, v té době je koupiti, byl by musil dozajista za opatření ho vynaložiti vyšší peníz, než za jaký je prodal žalobci, a této ztrátě se vyhnul tím, že odepřel splnění smlouvy; neboť dle zjištění prvního soudu, odvolacím soudem nezměněného, žalovaný smlouvu bezdůvodně zrušil. Jest samozřejmo, že v takovémto případě sluší podle zásady poctivosti a víry v obchodě vzíti v první řadě ohled na onu stranu, která při smlouvě věrně setrvala. Pokud dovolatel poukazuje na mimořádné poměry, jež tehdy v obchodě dřívím panovaly, dlužno na to odvětit, že, uzavíraje zmíněnou dodávací smlouvu, měl sám již ke kolísavosti cen dříví přihlížeti a počítati za poměrů jím uvedeným a mu známých s tím, že ceny dříví budou stoupati. Bylo tedy jeho věcí dle čl. 282 obch. zák., aby za účelem splnění uzavřené smlouvy šetřil péče řádného obchodníka potřebné dříví si v čas opatřil.

Čís. 1245.

Vývoz cenných papírů do ciziny (pokud se týče jich ukládání a poukazování na prospěch cizozemských osob nebo firem). Souhlasem devisové ústředny jest podmíněna pouze realizovatelnost smlouvy ve směrech shora naznačených, nikoliv však platnost smlouvy. Opatření si vývozní povolení je věcí cizozemského kupitele.

(Rozh. ze dne 18. října 1921, Rv I 353/21.)

Žalobce (vídeňský bankéř) koupil od tuzemské banky 4 proc. státní půjčku Národní Svobody a domáhal se splnění smlouvy k rukám firmy P. v Praze, aniž by si byl opatřil potřebného vývozního povolení. Žalobu o splnění smlouvy p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e zamítl. D ů v o d y: Soud shledává důvodnou námitku žalované strany, že i kdyby smlouva žalovanou ohledně dodání půjčky Národní Svobody byla se stala, jednalo by se o obchod nedovolený a tudíž neplatný (§ 879 obč. zák.). Dle § 4 nařízení vlády republiky Československé ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. smí oprávněné banky, peněžní ústavy, nakládati pohledávkami a úvěry v cizozemsku, cizozemskými valutami pouze k účelům nákupu a dovozu zboží z cizozemska. Dispozice k jiným účelům (splácení starých dluhů, nákup cenných papírů v cizině) jsou dovoleny jen se svolením Bankovního úřadu. Že by úřad ten svolení dal k obchodu, o nějž tu jde, se ani netvrdí. Nařízení to bylo ve sbírce zákonů a nařízení řádně vyhlášeno, takže nikdo nemůže se jeho neznalostí omlouvat. To platí i pro cizozemce (§ 36 obč. zák.). O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Vývodům odvolatelovým je potud přisvědčiti, že nedovolenost a neplatnost obchodu, žalobcem tvrzeného, totiž koupě 4 proc. Čsl. státní půjčky Národní Svobody jmenovité hodnoty 50.000 Kč, nelze — jak činí první soud — dovozovati z ustanovení § 4 nařízení vlády ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. a to již proto ne, že k obchodu tomu došlo dle tvrzení žalobce v březnu 1919, zmíněné vládní nařízení nabylo však dle vyhlášky ministerstva financí ze dne 7. dubna 1920, čís. 240 sb. z. a n. účinností teprve 26. dubna 1920, tedy o celý rok později a

zpětná platnost předpisu toho nebyla vyslovena. Odvolání nemůže však přes to přivoditi změnu napadeného rozsudku. V době, kdy podána byla žaloba a též v době, kdy vynesena byl rozsudek, platil předpis § 16 citovaného vládního nařízení z 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n., že vývoz tuzemských i cizozemských cenných papírů bez dovolení ministerstva financí je **z a k á z á n**. Podle žalobcova tvrzení měly papíry státní půjčky býti dodány **j e m u** (samému) tedy do Vídně a žalobce také dopisy z 2. května, 2., 22. a 30. července 1919 žádal žalovanou, aby papíry jemu dodala. Teprve dopisem z 18. září 1919, — když mezitím žalovaná namítala, že prodeje takových cenných papírů jsou ve Vídni zakázány, — žádal žalobce, aby žalovaná dodala prodané kusy půjčky na **j e h o ú č e t** firmě P. v Praze. Žalobce uvedl také, že půjčku tu prostřednictvím bursovního sensála ve Vídni již **p r o d a l**. Z tohoto vyličení žalobce samého a také z celého stavu věci vychází nepochybně, že šlo o **k u p i** papírů, jež měly býti dodány do Vídně, tedy vyvezeny do ciziny, a není rovněž pochybnosti o tom, že žalobce žádal teprve později, aby půjčka dodána byla firmě P. na jeho účet jen proto, aby oklikou a obejitím zmíněného nařízení k papírům těm přišel. Když §em 16. vládního nařízení z 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. byl vývoz cenných papírů z území zdejšího bez dovolení ministerstva financí zakázán a §em 21. dokonce za trestný prohlášen, stalo se žalované bance splnění smlouvy, — i kdyby se byla skutečně stala tak, jak uvádí žalobce, **n e m o ž n ý m**, když žalobce ani netvrdí, že by si byl svolení k vývozu opatřil a když, jak uvedeno, dodání papírů firmě P. mělo se státi zřejmě jen k obcházení platného předpisu. Již z toho důvodu bylo by žalobu zamítnouti, jelikož nelze dovolávati se pomoci soudní k tomu, aby vymoženo bylo jednání nedovolené a trestné, tudíž právně nemožné. Žalobní nárok je však ještě z dalšího důvodu neoprávněn. V době, kdy dle tvrzení žalobcova obchod onen byl uzavřen, platilo min. nařízení z 18. června 1918, čís. 223 ř. zák. ohledně obmezení obchodu s cizinou, zachované v platnosti nařízením min. financí z 30. ledna 1919, čís. 47 sb. z. a n. s tou jedinou změnou, že úkoly rakouské devisové centrály obstarati má československá devisová ústředna. Podle ustanovení těch mohly cenné papíry býti vyvezeny do cizozemska jen se svolením čsl. devisové ústředny (§ 8 odst. 2) a bylo připuštěno skládati nebo **p o u k a z o v a t i** cenné papíry **v e p r o s p ě c h c i z o z e m s k ý c h o s o b** nebo **f i r m** jen tehdy a mohly k tomu směřující příkazy býti vykonány jen pak, když čsl. devisní ústředna k tomu **s v o l e n í** dala. Že žalobce je cizozemcem a bydlí ve Vídni, tedy v cizině, je nesporno. Z uvedených předpisů vychází, že žalobcem tvrzená smlouva o **d o d á n í** cenných papírů, nechť již k rukám žalobce samého do Vídně nebo na účet jeho firmě P. v Praze, byla by bez svolení čsl. devisové ústředny v Praze odporovala tehdy platným předpisům a byla proto neplatna dle § 879 obč. zák. Z neplatné smlouvy nevzniká však ani právo ani závazek a nelze proto z takové smlouvy žalovati o plnění. Svolení čsl. devisní ústředny k obchodu tomu nebylo prokázáno. Žalobcem nebylo však také ani tvrzeno, tím méně prokázáno, že by svolení to bylo bývalo uděleno, kdyby o ně bylo žádáno. Jelikož okolnost, jež vadila platnosti tvrzené smlouvy, totiž příslušnost k cizímu státu, byla na straně žalobcově, náleželo **j e m u**, aby si svolení k obchodu tomu opatřil. Také ostatní vývody odvolání spadající do rámce odvolacího důvodu nespráv-

něho posouzení věci po stránce právní jsou liché. Jak §§ 16 a 21 vládního nařízení z 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n., tak §§ 8 a) a 9 min. nař. z 18. června 1918, čís. 223 ř. zák. obsahují kategorické předpisy, jimiž byla žalovaná bankovní filiálka každým způsobem vázána bez ohledu na to, zda obchod, tvrzený žalobcem, byl uzavřen v tuzemsku či v cizině a zda obchody toho druhu byly v Rakousku dovoleny čili nic. Z téhož důvodu nezáleží na tom, zda žalobce znal ony tuzemské předpisy či neznal. Také námitka, že žalovaná v oné době provedla více podobných obchodů, jaké nyní prohlašuje za nedovolené, není podstatná, jelikož, i kdyby tomu tak bylo, nevyplývalo by z toho, že je obchod, jenž je předmětem tohoto sporu, dovoleným a platným. Nelze proto v zamítnutí žaloby shledávat nesprávné posouzení věci po stránce právní.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Právním stanoviskem odvolacího soudu jest, jednak že tvrzená dodací smlouva byla od původu neplatnou, jednak že splnění smlouvy stalo se pro žalovanou banku nemožným. Ani v tom, ani v onom směru není odvolací soud při správném výkladu zákona (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) v právu. Není ovšem o tom pochybnosti, že ničí jest smlouva, přičící se zákonné záповědi, a nelze přisvědčiti dovolateli v tom, že takováto smlouva musela by zvlášť ještě zákonem prohlášena býti za neplatnou. To vysloveno pro všechny případy ustanovením § 879 obč. zák. Právní omyl, v němž ocitl se odvolací soud, neuznáváje tvrzené smlouvy pro domnělou její počáteční neplatnost, spočívá v tom, že nerozlišuje neplatnost smlouvy a zákonné obmezení její realizovatelnosti. Dle min. nař. ze dne 18. června 1918, čís. 223 ř. zák., jež dle min. nař. ze dne 30. ledna 1919, čís. 47 sb. z. a n. a se změnami dle tohoto nařízení platilo v době, kdy, jak se tvrdí, ujednána byla smlouva dodací (v březnu 1919), směly se cenné papíry vyvážeti do ciziny jen s písemným souhlasem Československé devisové ústředny (§ 8 a, odstavec druhý) a téhož písemného souhlasu bylo třeba, měly-li cenné papíry uloženy nebo přikázány býti na prospěch cizozemských osob anebo firem (§ 9, odstavec první). Poněvadž vývoz, ukládání a poukazování cenných papírů dle smlouvy a na její splnění přirozeně předpokládá, že tu platná smlouva jest, patrné a vyplývá i z doslovu a účele shora zmíněných předpisů, že na písemném souhlasu devisové ústředny nebyla učiněna závislou platnost smlouvy, nýbrž, že souhlasem podmíněna byla realizovatelnost smlouvy ve směrech shora naznačených. Proto také ustanoveno v § 10 cit. nař., že za účelem dosažení souhlasu po rozumu §§ 8, 8 a) a 9 nutno předložiti devisové ústředně doklady o obchodním poměru tvořícím podklad zamýšleného opatření (to jest vývozu, uložení nebo poukázání cenných papírů) a podati devisové ústředně požadované od ní vysvětlivky o obsahu a účelu obchodu. Tvořil-li však obsah a účel smlouvy podklad pro rozhodnutí devisové ústředny, pak smlouva musela býti věcí již hotovou a musela v své řadě o sobě uznávána býti za platnou a dovolenou. Dlužno proto hleděti k věci tak, že smlouva o sobě byla platná a pro obě strany závazná, že však po samém zákonu její splnění záviselo na výmince, že uděleno bude předepsané při-

volení devisové ústředny. Než ani o tom nemůže býti řeči, že by, hledíc k § 16 nyní a dosud platného nařízení vlády republiky Československé ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n., splnění tvrzené smlouvy bylo pro žalovanou banku nemožným. Tímto §em 16 jest ovšem vývoz tuzemských i cizozemských cenných papírů bez dovolení ministerstva financí zakázán. Pravdu má sice odvolací soud v tom, že jde v tomto případě o vývoz cenných papírů do ciziny, a není správné odůvodnění rozsudku odvolacího soudu po této stránce vývodu dovolacího spisu nikterak vyvráceno. Pravda dále, že nelze ukládati žalované bance, by, působíc k tomu, by cenné papíry byly bez předepsaného dovolení vyvezeny, uvalila na sebe mimo jiné i zodpovědnost dle důchodkového práva trestního. Než odvolací soud sám a to právem zaujal stanovisko, že náleželo by žalující straně, by vymohla si vývozní povolení. Vždyť ujednání zvláštního splniště pro dodací závazek žalované banky nebylo ani tvrzeno. Jest proto povinná, bude-li k tomu uznána za zavázanou, by dodala ve svém sídle, tudíž v tuzemsku, vývoz cenných papírů do ciziny nebude vycházeti od žalované banky, nýbrž od žalující strany a na této bude, by opatřila si k tomu potřebné dovolení. Tímto dovolením musí se však vykázati žalované bance, by tato zbavena byla veškeré zodpovědnosti. Tomu bude nutno dáti výraz tím, že v rozsudku, bude-li jím žalované bance uložena povinnost, cenné papíry dodati, učiní se tento závazek závislým na tom, že žalující strana vykáže se žalované bance předepsanými dovolením. Za tohoto stavu věci bude nyní nutno, by vešlo se do jednání o oboustranných estatních přednesech (§ 503 čís. 2 c. ř. s.).

Čís. 1246.

Jde o hotovou smlouvu trhovou, nikoliv o smlouvu předběžnou dle § 936 obč. zák., zavázal-li se prodávatel kupiteli, že mu při jeho sňatku postoupí určitou věc za určitou cenu.

(Rozh. ze dne 18. října 1921, Rv I 367/21.)

Žalovaná zavázala se roku 1894 žalobci (svému synu), že mu postoupí při jeho sňatku svou polovici usedlosti za určitou úplatu, žalobce oženil se roku 1908 a ujal se hospodaření na oné polovici usedlosti, což žalovaná uznala a část úplaty přijala. Ježto se pak zdráhala dodržeti smlouvu, jmenovitě vydati žalobci prohlášení schopné ku převodu vlastnického práva, domáhal se žalobce roku 1920 splnění smlouvy. Oba nižší soudy žalobu zamítly, majíce za to, že tu jde o smlouvu předběžnou ve smyslu § 936 obč. zák. a uvedly mimo jiné v d ů v o d e c h: Na splnění smlouvy, ježto pro uzavření její vymíněna byla doba žalobcova sňatku, musí nadešlo býti do roka po uplynutí vymíněné doby, jinak právo zanikne. Žalobce oženil se v roce 1908. Třebaže ujal se hned po sňatku za souhlasu žalované hospodaření i na její polovici nemovitostí, neuplatnil práva proti ní na sepsání písemné smlouvy, způsobilé ku nabytí knižního vlastnictví na tyto jí patřící nemovitosti v zákonem stanovené lhůtě, čímž právo jeho zaniklo.

Nejvyšší soud žalobě vyhověl.